

СЛАВЕТИЙ СИН УКРАЇНИ

З НАГОДИ 300-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ
ТРИГОРІЯ САВИЧА СКОВОРОДИ



2022 р. проголошено в Україні роком просвітителя, філософа, поета — Григорія Савича Сковороди, адже саме 3 грудня 2022 р. виповнюється 300 років від дня народження цього славетного сина України. Ще за життя Сковороду називали «українським Сократом», «українським Горацієм», бо він значно збагатив українську філософську думку та художню літературу. Його пісні, байки, притчі, філософські праці пережили свого автора й увійшли до світової скарбниці знань. В них він оспівував природу рідного краю, його працьовитих людей, прагнення до щастя й волі, а людину та її волю проголосив найвищою цінністю.

Нажаль війна внесла свої жахливі корективи в наші плани відзначення ювілею відомого українця. Так, у ніч проти суботи, 7 травня, російські окупанти завдали ракетного удару по Національному літературно-меморіальному музею Григорія Сковороди у селі Сковородинівка Богодухівського (раніше — Золочівського) району Харківської області. Найцінніші експонати колекції вдалося врятувати, але дістав поранення чоловік, який наглядав за музеєм. Будівлю музею, що була пам'яткою архітектури XVIII століття, повністю знищено.

Та попри війну в Україні відбудеться низка заходів присвячених вшануванню пам'яті Григорія Савича Сковороди, зокрема, урочистості, тематичні виставки, круглі столи, бесіди, семінари, літературні читання, екскурсії тощо.





Сьогодні дуже важливо продовжувати життя та популяризацію нашої культури, проти якої воює ворог. Варварське знищення Національного музею Григорія Сковороди у селі Сковородинівка на Харківщині й іншої культурної спадщини — тому підтвердження. Це свідомі злочини російських загарбників, бо ворог намагається стерти нашу ідентичність. Григорій Сковорода — один з найяскравіших українців. Заради нашого майбутнього маємо популяризувати спадщину видатного письменника та громадського діяча й тримати стрій, наближаючи перемогу України.

Олександр Ткаченко, міністр культури та інформаційної політики України



СТИСЛА БІОГРАФІЯ Г. С. СКОВОРОДИ



Батьківська хата Григорія Сковороди

спочатку хлопчика навчав сільський дяк, а згодом його віддали до сільської церковнопарафіяльної школи. Допитливий хлопчик оволодів грамотою з богослужбових книг, а через відсутність під руками іншої літератури захоплювався читанням книг релігійного змісту. Злидні, матеріальні нестатки, яких постійно зазнавала сім'я Сковороди і які він щодня спостерігав навколо себе, привчили його з дитинства задовольнятись малим, бути невибагливим у харчуванні, одязі, побутових вигодах. Ця риса зберіглася у нього на все життя.

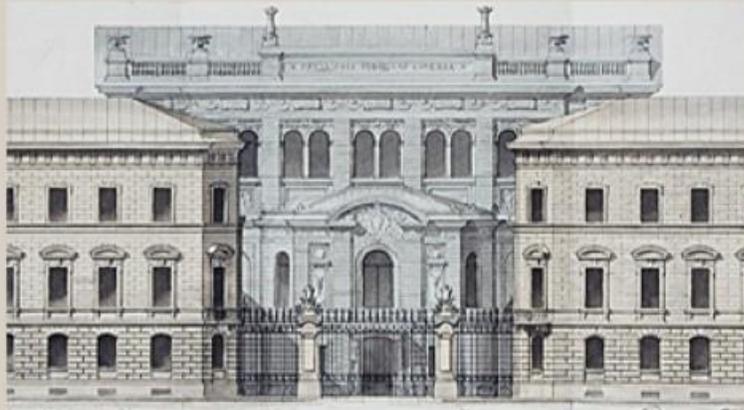
Григорій Савич Сковорода народився 3 грудня 1722 р. на Полтавщині в селі Чорнухи, колишнього Лубенського полку (нині — Лохвицький район). Батько й мати його були козачого роду, небагаті селяни, «малогрунтові», як записано в актах того часу. Маленький Григорій виявив хист до гри на народних інструментах, складав і гарно виконував пісні, в ранньому віці виявив сильний потяг до знань, непересічні здібності до наук і великий інтерес до читання. Батьки прагнули дати синові освіту:

У 1738 р. (в деяких дослідженнях вказується 1734 р.) Григорій Сковорода став студентом Києво-Могилянської академії, яка у той час була єдиним вищим загальноосвітнім навчальним закладом Наддніпрянської України, але не поступалася своїм рівнем перед тогочасними європейськими університетами. Серед вчителів Григорія Сковороди були відомі особистості: Георгій Кониський — богослов, філософ і поет, Симон Подорський — поліглот і перекладач, Мануїл Козачинський, автор п'єси «Трагедія сиреч печальна повість о смерті последнего царя сербського Уроша П'ятого і о падінні Сербського царства» та ін.

У навчанні Г. Сковорода був першим, він легко опановував нові навички та знання. Під час навчання в Академії вивчив латинську, грецьку, церковнослов'янську, польську, німецьку й інші мови, що давало йому можливість читати в оригіналах твори античних філософів, поетів та істориків, а також твори мислителів епохи Відродження і Нового часу, письменників, від античних до сучасних, праці яких були присутні в академічній бібліотеці, якою він активно користувався.



Панорама Києво-Могилянської академії (1840 р.)



Будівля капели в Санкт-Петербурзі

У грудні 1741 р. згідно з царським указом Сковорода разом з іншими музично обдарованими студентами взяли до придворної хорової капели цариці Єлизавети, де він близько трьох років був співаком. Наприкінці літа 1744 р. Сковорода у складі почту імператриці прибуває до Києва. Штут він звільнився з капели в чині «придворного уставника» й відновив своє навчання в класі філософії Київської академії.

У серпні 1745 р. непосидючий Сковорода знову вирушив у мандри. Як знавець музики та деяких іноземних мов у складі російської місії, котру очолював генерал Ф. Вишневський, Сковорода побував у Відні, Братиславі та деяких інших містах Угорщини, Австрії, Словаччини, познайомився з їхнім життям, побутом, культурою.

Восени 1750 р. Сковорода повернувся на Україну. Шоді ж його призначили на посаду викладача піїтики в Переяславський колегіум, де він одразу виявив себе педагогом-новатором. Застосовані молодим педагогом нові методи викладання викликали заперечення єпископа Нікодіма Сребницького, якому підлягав колегіум, тож Григорій Сковорода був звільнений з роботи.

Після втрати місця викладача в Переяславському колегіумі Сковорода восени 1751 р. повертається до Києва і ще два роки навчається в академії, в богословському класі. Він не хотів іти в ченці, збільшувати ряди церковників, до яких завжди мав велику відразу. Тому митець залишає академію, не закінчивши її повного курсу. Восени 1753 р. за рекомендацією Київського митрополита Тимофія Щербачького став вихователем старшого сина (Василя) бунчукового товариша Степана Шомари й вирушив до с. Коврай (тепер Золотоніського району Черкаської області). До літа 1759 р. замешкав у маєтку як вихователь (за винятком кількомісячної вимушеної перерви в 1755 р., під час якої здійснив подорож до м. Москви та Троїце-Сергієвої лаври. Саме на цей час припадає початок його поетичної творчості. У с. Коврай Григорій Сковорода написав кілька поезій, що увійшли до циклу «Сад божественних пісень», а також «De libertate» («Про свободу»), «На день народження Василя Шомари...», переклав декілька творів французького латиномовного поета ХVІ століття Марка-Антуана де Мюре.



Фрагмент картини художника Б. Вакса
«Г. С. Сковорода в Коврай»



Будівля Харківського колегіуму, приблизно 18–19 ст.

здібностям оратора й розумові вченого. Тому єпископ Білгородський Іоасаф Миткевич, який опікувався колегіумом і був щирим покровителем наук, із добрих намірів запропонував Г. С. Сковороді прийняти постриг, оскільки, за статутом колегіуму, викладачами могли бути висвячені на священників, або ченці. Але педагог категорично відмовився від пропозиції через те, що ставився до світу священників неприязно. Через тиск з боку представників церкви Григорій Сковорода кілька разів був змушений залишати колегіум (1760, 1764, 1766).

Влітку 1759 р. Сковорода приймає запрошення єпископа Іоасафа Миткевича викладати поетику в Харківському колегіумі й перебирається на Слобожанщину, яку полюбив усією душею. На той час колегіум був найпередовішим навчальним закладом в усій Україні, тут, на відміну від Києво-Могилянської академії, надавали перевагу природничим і точним наукам, поряд з латиною більше вивчали грецьку, німецьку, французьку мови. У колегіумі педагог набуває популярності завдяки своєму талантові,

Працюючи в колегіумі, філософ згуртовує навколо себе здібних учнів, веде з ними довгі бесіди, розкриває очі на світ, навчає гри на органі, сопілці, організовує хор. З цього часу починаються його дружні стосунки з учнем Михайлом Ковалінським, який став не тільки найближчим другом, але в майбутньому й біографом Тригорія Савича. Саме в листах до нього Тригорій Савич висловлював найважливіші ідеї, що пізніше ставали основою його філософських трактатів.

У 1768 р. на запрошення харківського губернатора О. Щербініна, який домігся відкриття при колегіумі додаткових світських класів, Сковорода починає викладати «правила благонравія» у формі катехізису, для чого складає невеликий курс своїх лекцій «Начальная дверь ко христіанському добронравію...», де порушує питання людського щастя, розкриває поняття про природу, вічність, Бога. Його лекції не відповідали церковним канонам, він був звинувачений у вільнодумстві і в третє у 1769 р. було звільнено з роботи в Харківському колегіумі.



*«Г. С. Сковорода в Харківському колегіумі»,
художник Г. Шоменко.*

Після звільнення з Харківського колегіуму Григорій Сковорода змушений назавжди припинити педагогічну, а разом з нею і будь-яку службову діяльність.

Наступні 25 років свого життя він проведе мандруючи містами і селами Лівобережної України. Окрім Харкова, він часто відвідував Бабаї, Валки, Великий Бурлук, Гусинку, Ізюм, Куп'янськ, Липці, Моначинівку, Острогозьк, Охтирку. Здебільшого він зупинявся в маєтках слобідсько-української шляхти: Донців-Захаржевських, Земборських, Каразіних, Квіток, Ковалевських, Мечникових, Сошальських, Шев'яшових або в келіях Курязького, Охтирського, Святогірського, Сіннянського, Сумського та інших монастирів.



Місця подорожей Г. С. Сковороди

Його душу тішили і прекрасна природа Слобідського краю, і книги, і музика, і розмови з друзями, і роздуми над сенсом життя.

Починаючи із 1769 р., Г. С. Сковорода починає писати свої філософські діалоги, трактати та езопівські байки.

Улітку 1769 р., мешкаючи в Гужвинському, Сковорода створює свій перший філософський діалог. Він назвав його «Нарцисом» і присвятив проблемі самопізнання. Трохи перегодом тут-таки він напише ще один діалог — «Асхань», а також півтора десятка езопівських байок.

У 1771–1772 рр. мешкаючи у Острогозьку й у слободі Паволзькій, за відносно короткий час, Г. С. Сковорода написав одразу шість філософських діалогів: «Бесіда 1-а...», «Бесіда 2-а...», «Розмова про стародавній світ», «Розмова п'яти подорожніх про справжнє щастя в житті», «Кільце», «Розмова, звана Алфавіт, чи Буквар світу».

У 1774 р. було написано 15 байок до збірки під назвою «Харківські байки». Окрім цих творів, за час своїх мандрів Сковорода написав низку трактатів та діалогів: «Силен Алквіада» (1775–1776 рр.), «Лотова дружина» (1780 р.), «Бесіда, названа двоє...» (1781 р.), «Боротьба архистратиґа Михайла із Сатаною» (1783 р.), «Суперечка біса з Варсавою» (1783 р.), «Зміїний потоп» (1791 р.), — притчі «Вдячний Єродій» та «Убогий Жайворонок» (обидві — 1787 р.).



Дуб Сковорода в с. Сковородинівка



Могила Т. С. Сковороди у селі Сковородинівка

Помер Григорій Сковорода 9 листопада 1794 р. в селі Пан-Іванівка (нині — с. Сковородинівка Харківської області). Легенда розповідає, що напередодні до власника Пан-Іванівки Андрія Ковалівського прибуло чимало гостей, які за обідом із насолодою слухали Сковороду — старий філософ був напрочуд веселий і товариський. А після обіду він пішов у сад і десь забарився. Коли ж ближче до вечора хазяїн вирішив покликати старого, то раптом побачив, що філософ під гіллястою липою копає могилу.

На запитання, що це він надумав, Сковорода відповів: «Час, друже мій, закінчувати мандрівку. Нехай отут і буде моя остання хата». По тому він пішов до своєї кімнати, перемінив білизну, вмився, помолився Богові та й ліг спати, щоб уже більше ніколи не прокинутись... На своїй могилі Сковорода заповідав написати бентежні слова:

«СВІТ ЛОВИВ МЕНЕ, ТА НЕ СПІЇМАВ».

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г. С. СКОВОРОДИ

Тригорій Сковорода не створив теоретично оформленого і систематизованого вчення. Свою філософію він розумів, як вміння жити у Богові, у гармонії з природою, у мирі з людьми і власною совістю. «Коли дух людини веселий, думки спокійні, серце мирне, — то й усе світле, щасливе, блаженне. Оце і є філософія», — стверджував він.

Найпотрібнішим для людини є щастя, «мир душевний». Воно доступне всім, полягає в пізнанні себе як образу Божого. «Поглянь у себе», тобто пізнай себе — це основний мотив філософії Сковороди.

На думку філософа, усе створене Богом, можна визначити як три світи:

- перший є загальний світ, «де живе усе породжене» — макрокосм;
- другий світ — це мікрокосм — світ людини;
- третій світ — символічний світ Біблії.



Фонтан «Нерівна всім рівність»,
малюнок Г. Сковороди



*Картина «Григорій Сковорода»,
художник А. Гончар*

Кожен із трьох світів складається із двох «натур», має подвійну природу, одна з яких — видима (матеріальна), друга — невидима, тобто божественна, — вважав Сковорода. Невидима натура і є Богом, який пронизує собою все суще.

Г. С. Сковорода створив самобутнє вчення про «серце» як осереддя глибин людської душі. Серце — це «безодня» людини, через яку відкривається божественна «безодня». Серце, а не розум, виступає джерелом почуттів і думок, засобом пізнання. В ньому поєднуються розум, воля, почуття, віра.

Духовність і сердечність — саме ті риси, які уособлюють справжню людину на думку філософа. Риси такого індивіда мають визначатись рівнем розвитку його душі і ніяк не залежить від заможності, статусу й посад на земному світі. Афоризм Г. С. Сковороди «Кожен є тим, чие серце в ньому» найкраще описує відповідність способу існування людини її сутності.

Етичне вчення Г. Сковороди спрямоване на пошук шляху, що веде до щастя, до любові, до уподобання Богу. Етичним ідеалом Сковороди є ідеал нерівної рівності в тому сенсі, що усі люди рівні перед Богом, але разом з тим вони є нерівними, тому що мають різну натуру. Метою всіх людей є наближення до Бога, отримання вищого блаженства.

Свої філософські твори Григорій Сковорода писав так, щоб вони були зрозумілі не тільки освіченим людям, а й неосвіченим — будили їхню свідомість, учили думати, змушували замислюватися над різними явищами життя. Ша найголовніше це те, що Григорій Савич не просто повчав: він сам постійно втілював у життя свої філософські ідеї, жив за тими ж нормами, які й пропагував.

Його філософія завжди буде актуальною і матиме місце в нашому житті, тому що завдяки цьому люди досягають розуміння фундаментальних понять, над якими людство розмірковує століттями, а саме — «Що є в нашому житті щастя і як його пізнати і досягти?».



Портрет Г. С. Сковороди,
художник Л. Фітільов

МУДРІ ВИСЛОВИ ТА АФОРИЗМИ Г. С. СКОВОРОДИ

- Я не покину Батьківщини. Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця.*
- Немає нічого небезпечнішого за підступного ворога, але немає нічого отруйнішого від удаваного друга.*
- Чи знаєш ти, яких ліків вживають ужалені скорпіоном? Тим же скорпіоном натирають рану.*
- Хіба не любов усе єднає, будує, творить, подібно до того, як ворожість руйнує?*
- Майбутнім ми маримо, а сучасним гордуємо: ми прагнемо до того, чого немає, і нехтуємо тим, що є, так ніби минуле зможе вернутись назад, або напевно мусить здійснитися сподіване.*
- Коли не зможу нічим любій вітчизні прислужитись, в усякому разі з усієї сили намагатимусь ніколи ні в чому не шкідити.*
- Хто соромиться визнавати хиби свої, той з часом безсоромно виправдовуватиме своє невігластво, яке є найбільшою вадюю.*



- ❑ *Не вчить яблуню родити яблука, краще відженить од неї свиней...*
- ❑ *Годі побудувати щось словом, коли те саме руйнувати ділом.*
- ❑ *Республіка, в якій хотів би жити і я, буде країною любові, дружби, праці! Усе загальне, спільне! Закони гуманні, мудрі, супротивні тим, що процвітають з тиранії... Велике братство, спілка співдружностей людей, об'єднаних за покликанням і за стремліннями, — ось що таке республіка, яка прийде на зміну царству темряви!*
- ❑ *Можна знищити дошки та цеглу, але не ідею. Тож нехай вціліла статуя філософа для кожного сковородинівця стане символом стійкості українців і нагадуванням про незборимість нашого духу.*
- ❑ *Ні про що не турбуватись, ні за чим не турбуватись — значить, не жити, а бути мертвим, адже турбота — рух душі, а життя — се рух.*
- ❑ *Що може бути солодше за те, коли любить і прагне до тебе добра душа?*
- ❑ *Любов виникає з любові; коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю.*
- ❑ *Добрий розум робить легким будь-який спосіб життя.*
- ❑ *З усіх утрат втрата часу найтяжча.*



- О, коли б ми в ганебних справах були такі ж соромливі і боязкі, як це часто ми буваємо боязкі і хибно соромливі у порядних вчинках!*
- Уподібнюйся пальмі: чим міцніше її стискає скеля, тим швидше і прекрасніше здійснюється вона догори.*
- Мудрець мусить і з гною вибирати золото.*
- Коли велика справа — панувати над тілами, то ще більша — керувати душами.*
- Збери всередині себе свої думки і в собі самому шукай справжніх благ.*
- Копай всередині себе криницю для тої води, яка зросить і твою оселю, і сусідську.*
- Як ліки не завжди приємні, так і істина буває сувора.*
- Все минає, але любов після всього зостається.*
- Кому душа болить, тому весь світ плаче.*
- Один у багатстві бідний, а інший у бідності багатий.*
- Бери вершину і матимеш середину.*
- Визначай смак не по шкарлупі, а по ядру.*
- З видимого пізнай невидиме.*
- Найгірша хвороба — хворіти духом.*





ВИДАННЯ Т. С. СКОВОРОДИ З ФОНДУ БІБЛІОТЕКИ



Сковорода Т. С. Пізнай в собі людину / Григорій Сковорода ; [ред. В. В. Войтович ; пер.: В. В. Войтович, М. Кашуба]. — Львів : Світ, 1995. — 528 с. : іл.

Україна стала на шлях духовного відродження. Багато людей повертаються до Бога, читають Біблію. Читають ... та чи розуміють? Гадаємо, що в цьому їм допоможе «любитель священної Біблії» Григорій Сковорода. Із всього творчого доробку мислителя тут найбільш повно представлені його діалоги й трактати, в яких дається роз'яснення «Святого письма», розуміння Бога, Всесвіту, Людини.





Сковорода Г. С. Літературні твори / Г. С. Сковорода ; авт. предисл., упоряд., авт. прим. Б. А. Деркач. — Київ : Наук. думка, 1972. — 434 с. : портр.

До книги увійшли літературні твори Г. Сковороди, написані ним з середини 50-х до середини 70-х років XVIII ст. : «Сад божественных пѣсней», «Пісні та фабули», «Басни Харьковскія» та ін.

Пом відкривається вступною статтею В. Деркача, в якій висвітлюються загальні риси біографії та особистості філософа і письменника, дається оцінка філософської та літературної спадщини мислителя.





Григорій
СКОВОРОДА



Київська бібліотека
давнього українського письменства

Сковорода Г. С. Твори : у 2 т. Т. 1 : Поезії. Байки. Трактати. Діалоги / Григорій Сковорода ; [пер., авт. прим. М. Кашуба, пер., авт. прим. В. Шевчук, авт. передм. О. Мишанич]. — 2-ге вид., випр. — Київ : Обереги, 2005. — 528 с. — (Київська б-ка давнього українського письменства. Студії ; т. 5).

До двотомника творів Григорія Сковороди (1722–1794) увійшли поезії, байки, притчі, філософські трактати й діалоги, переклади й листи видатного українського письменника-гуманіста, філософа і мислителя, просвітителя і педагога, предтечі нового українського письменства.





Григорій
СКОВОРОДА

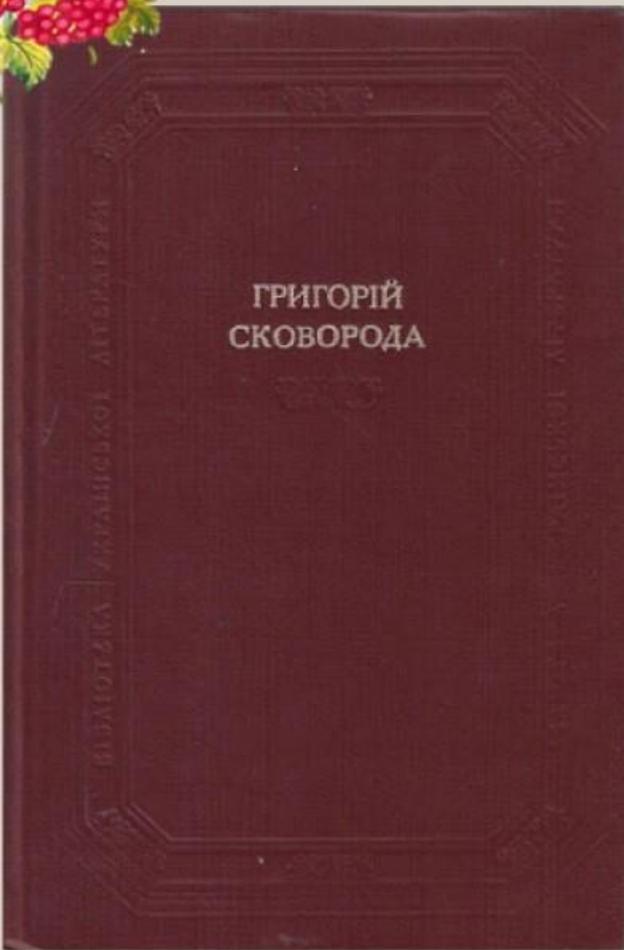


Київська бібліотека
давнього українського письменства

Сковорода Г. С. Твори : у 2 т. Т. 2 : Трактати. Діалоги. Притчі. Переклади. Листи / Григорій Сковорода ; [пер., авт. прим. М. Кашуба, пер., авт. прим. В. Шевчук, авт. передм. О. Мишанич]. — 2-є вид., випр. — Київ : Обереги, 2005. — 480 с. — (Київська б-ка давнього українського письменства. Студії ; т. 6).

До двотомника творів Григорія Сковороди (1722–1794) увійшли поезії, байки, притчі, філософські трактати й діалоги, переклади й листи видатного українського письменника-гуманіста, філософа і мислителя, просвітителя і педагога, предтечі нового українського письменства.





ГРИГОРІЙ
СКОВОРОДА

Сковорода Г. С. Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактати. Притчі. Прозові переклади. Листи / Григорій Сковорода ; [упоряд., авт. прим., авт. передм. І. В. Іваньо ; худож. В. І. Шинқарук; АН УРСР]. — Київ : Наук. думка, 1983. — 543 с. : іл. — (Б-ка української літератури. Дожовтнева українська література).

Основу літературної спадщини Сковороди становлять два збірники, віршовий («Сад божественных пѣсней») і прозовий («Басни Харьковскія»). В 60-ті роки він створив ряд інших віршів та пісень, здебільшого пов'язаних з викладанням поезики у Харківському колегіумі. До цього часу належать також латинські листи до М. Ковалинського.





ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА

Сковорода Г. С. Повне зібрання творів : в 2 т. Т. 1 : Пісні. Вірші. Байки. Трактати. Діалоги / Григорій Сковорода ; [ред. С. М. Перевертун ; АН УРСР, Ін-т філософії]. — Київ : Наук. думка, 1973. — 532 с.

До цього тому увійшли літературні та філософські твори Г. Сковороди, написані ним з середини 50-х до середини 70-х років XVIII ст. Том відкривається вступною статтею, в якій висвітлюються загальні риси біографії та особистості філософа і письменника, дається оцінка філософської та літературної спадщини мислителя. Твори Сковороди розміщено в хронологічному порядку.

Том багато ілюстрований. Тексти творів супроводяться примітками та коментарями.





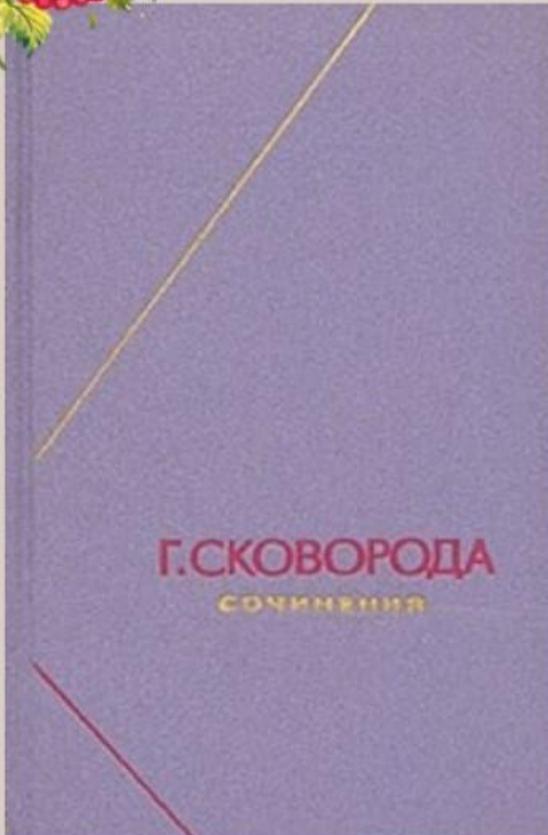
ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА

Сковорода Г. С. Повне зібрання творів : в 2 т. Т. 2 : Трактати. Діалоги. Притчі / Григорій Сковорода ; [ред. С. М. Перевертун ; АН УРСР, Ін-т філософії]. — Київ : Наук. думка, 1973. — 574 с.

До цього тому увійшли літературні та філософські твори Г. Сковороди, написані з середини 70-х років XVIII ст. до кінця життя. Крім філософських творів, тут публікуються понад 120 листів Сковороди, значна частина яких написана латинською мовою, здійснені Сковородою переклади творів Плутарха і Цицерона та інші матеріали, які є джерелом вивчення життя, творчості та світогляду мислителя.

Том ілюстрований. Тексти творів та листів супроводжуються примітками та коментарями.

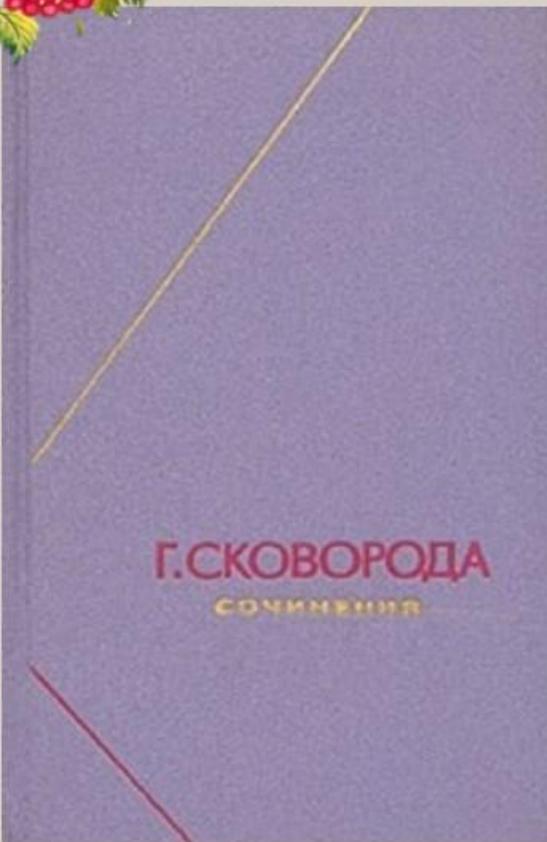




Сковорода Г. С. Сочинения : в 2 т. Т. 1 / Г. Сковорода ; [пер., сост. И. В. Иваньо, пер., сост. М. В. Кашуба ; АН СССР, Ин-т философии. — Москва : Мысль, 1973. — 511 с. — (Философское наследие).

Перший том включає твори Г. Сковороди, написані у 1750–1775 рр. Порядок розміщення творів дає змогу простежити еволюцію філософських поглядів Г. С. Сковороди. Том відкривається збіркою поезій «Сад божественних пісень». З «Саду» вибрані пісні, які мають цінність у філософському відношенні. «Байки Харківські» та наступні твори, характеризують мислителя як філософа, який поставив у центрі своєї системи етико-гуманістичну концепцію.



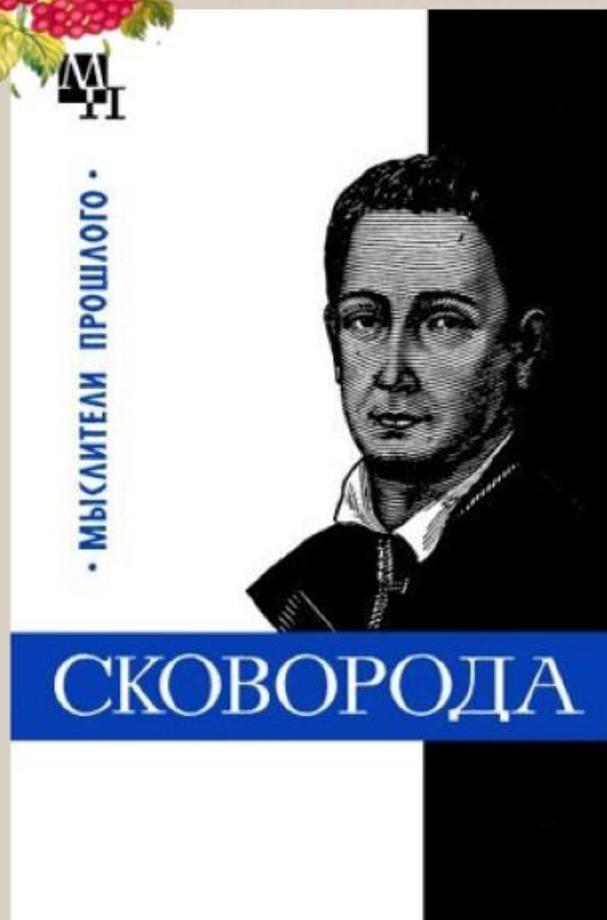


Сковорода Г. С. Сочинения : в 2 т. Т. 2 / Г. Сковорода ; [пер., сост. М. В. Иваньо, пер., сост. М. В. Кашуба ; АН СССР, Ин-т философии. — Москва : Мысль, 1973. — 486 с. — (Философское наследие).

До складу другого тому увійшли філософські твори Г. Сковороди, створені ним у 1770–1790-х рр. Крім цього до тому включено епістолярну спадщину філософа, що становить понад сто двадцять листів, його філологічні дослідження та переклади. Містить видання біографією Григорія Сковороди, написану його другом та учнем М. Ковалинським, яка є одним з найважливіших джерел вивчення філософії та творчості Г. С. Сковороди.



ВИДАННЯ ПРО Г. С. СКОВОРОДУ З ФОНДУ БІБЛІОТЕКИ

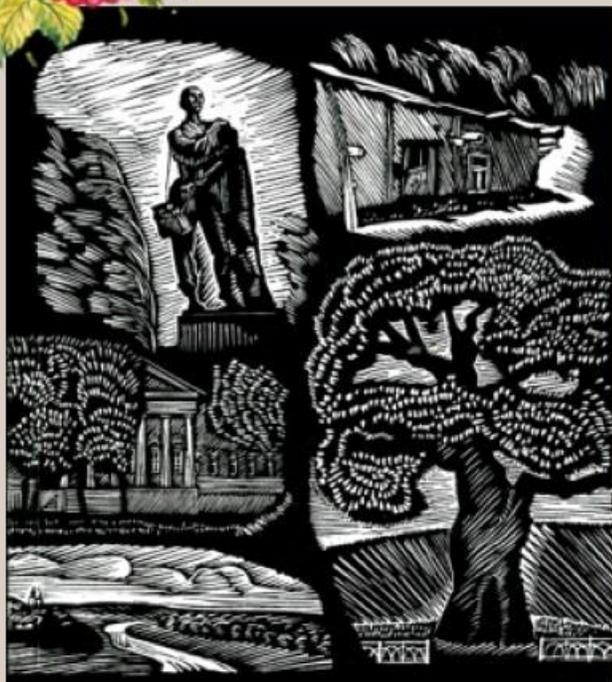


Табачников И. А. Григорий Сковорода : биография отдельного лица / И. А. Табачников. — Москва : Мысль, 1972. — 207 с. — (Мыслители прошлого).

У книзі подаються короткий біографічний нарис та аналіз філософських та соціологічних поглядів видатного українського мислителя Г. С. Сковорода, критикують буржуазні фальсифікації його теоретичної спадщини.

Книга розрахована на викладачів, студентів, на всіх, хто цікавиться історією філософії.





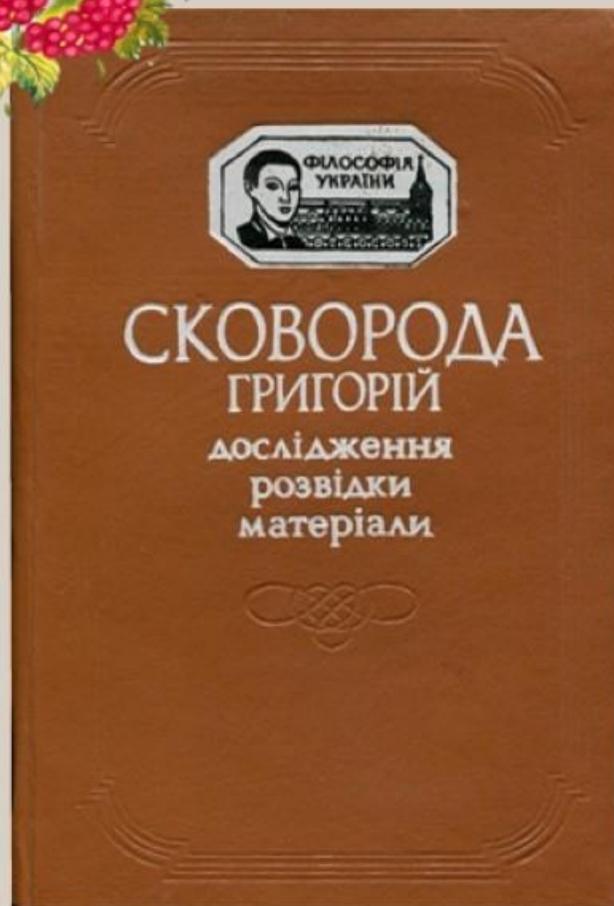
Г. С. СКОВОРОДА
G. S. SKOVORODA

Ніженець А. М. Г. С. Сковорода : заповідні місця на Харківщині = G. S. Skovoroda : Memorable places in the Khar'kov Region / А. М. Ніженець ; [пер. Я. З. Шенцер ; фото І. Л. Гейко ; худож. С. П. Савицький]. — Харків : Прапор, 1969. — 64 с.

Видання містить матеріали про життя мандрівного філософа-просвітителя, поета-байкаря Г. С. Сковороди та його перебування на Харківщині. Адже на Харківщині, крім Пан-Іванівки (Сковородинівки) і Бабаїв, Григорій Савич Сковорода подовгу жив у Харкові, Великому Бурлуці, Гусинці, Маначинівці, Валках, Святогірську, Ахтирці та інших місцях.

Видання розраховане на широке коло читачів. Містить переклад на англійську мову.





Сковорода Григорій: дослідження, розвідки, матеріали : зб. наук. праць / АН України, Ін-т філософії ; упоряд.: В. М. Нічик, Я. М. Стратій ; відп. ред. В. М. Нічик. — Київ : Наук. думка, 1992. — 382 с.

Збірник присвячено філософсько-світоглядному аналізу спадщини Г. С. Сковороди у контексті української і світової культури. Подаються статті та уривки з творів учених України, української діаспори та західних науковців. Видання присвячено 270- річчю народження Г. С. Сковороди.

Для філософів, істориків, літературознавців, усіх хто цікавиться історією філософії і культури.





Ю. БАРАБАШ

„ЗНАЮ ЧЕЛОВЕКА..“

Григорий Сковорода:

Поэзия

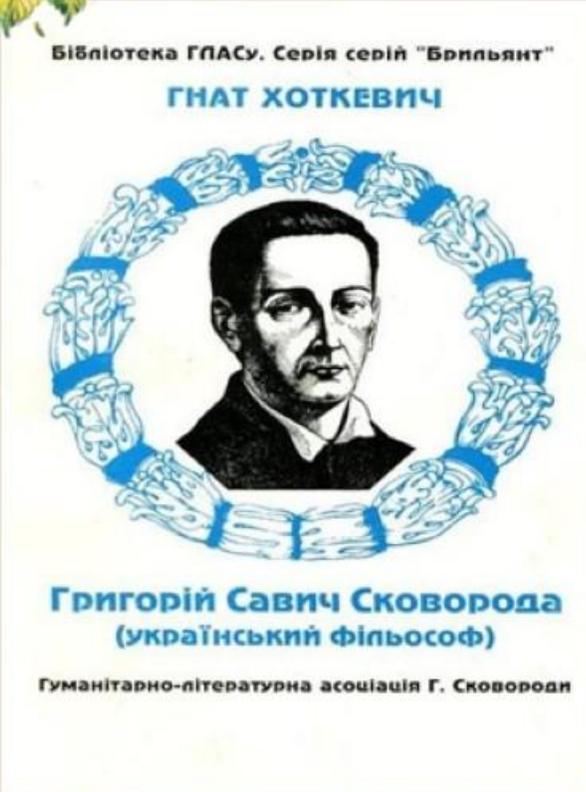
Философия

Жизнь

Барабаш Ю. Я. «Знаю человека...» : Григорий Сковорода: Поэзия. Философия. Жизнь / Ю. Я. Барабаш. — Москва : Худож. лит., 1989. — 335 с. : портр.

«Читав Сковороду. Прекрасно», — записав одного разу Лев Толстой у своєму «Кишеньковому щоденнику». Що ж привабило його в особистості та вченні Григорія Савича Сковороди — великого українського філософа і поета XVIII століття? Глибше розібратися в цьому питанні і допоможе ця книга, де читач знайде паралельний аналіз поглядів Сковороди та Толстого, Сковороди та Достоевського, Сковороди та Тоголя, дізнається багато цікавого про життєвий шлях Григорія Сковороди: про його навчання в Київській академії, про його багаторічні мандри по Україні.



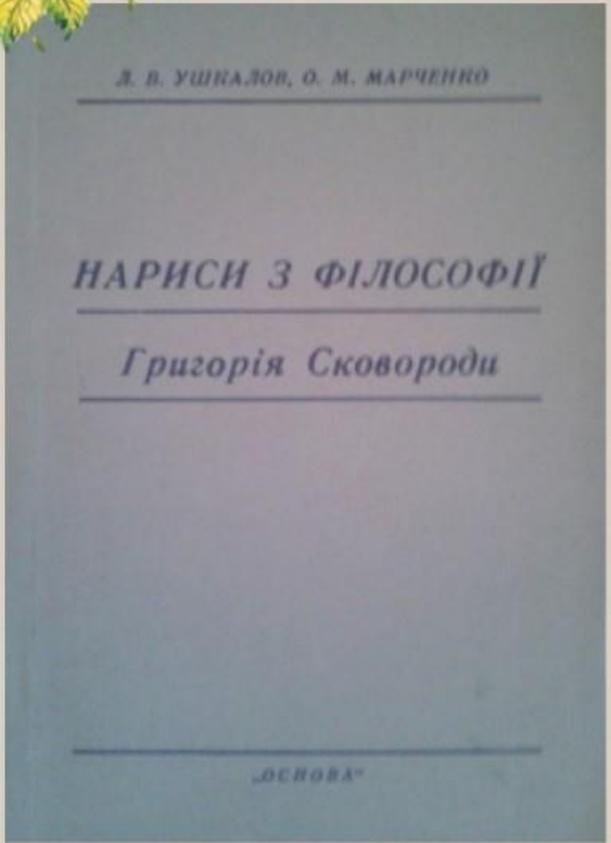


Хоткевич Г. М. Григорій Сави́ч Сковорода (український філософ) : короткий його життєпис і вибрані місця з творів та листів : з нагоди 125-літньої річниці з дня смерті / Гнат Хоткевич. —Передрук. — Харків : Глас, 1997. — 128 с. — (Культурно-історична б-ка).

Перевидання рідкісного видання книжки Гната Хоткевича про Григорія Сковороду здійснено до 120- річчя з дня народження Гната Хоткевича і 275-річчя з дня народження Григорія Сковорода.

Автор книги — Гнат Мартинович Хоткевич, — визначний український прозаїк і драматург, критик і перекладач, композитор і мистецтвознавець, у 1920 р. уклав і видав твори Григорія Сави́ча Сковорода зі своїми коментарями.



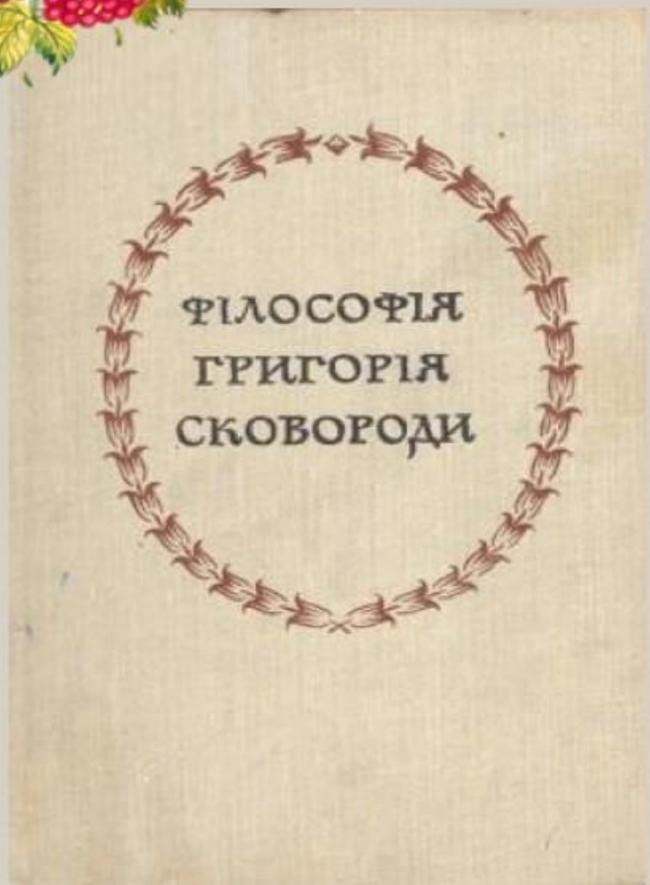


Ушкалов Л. В. Нариси з філософії Григорія Сковороди / Л. В. Ушкалов, О. В. Марченко. — Харків : Основа, 1993. — 152 с.

Уже перша монографія на той час аспіранта, а в майбутньому — відомого українського літературознавця, письменника, доктора філологічних наук, професора кафедри української та світової літератури ХНПУ ім. Григорія Сковороди, «Нариси з філософії Григорія Сковороди», засвідчила входження в науковий світ серйозного, здатного до висування глибоких аргументованих висновків науковця.

Дослідження присвячувалося засновковим моментам ейдології Г. С. Сковороди, різні моделі якої звібрали в себе поступ європейської філософської традиції від античності до бароко.



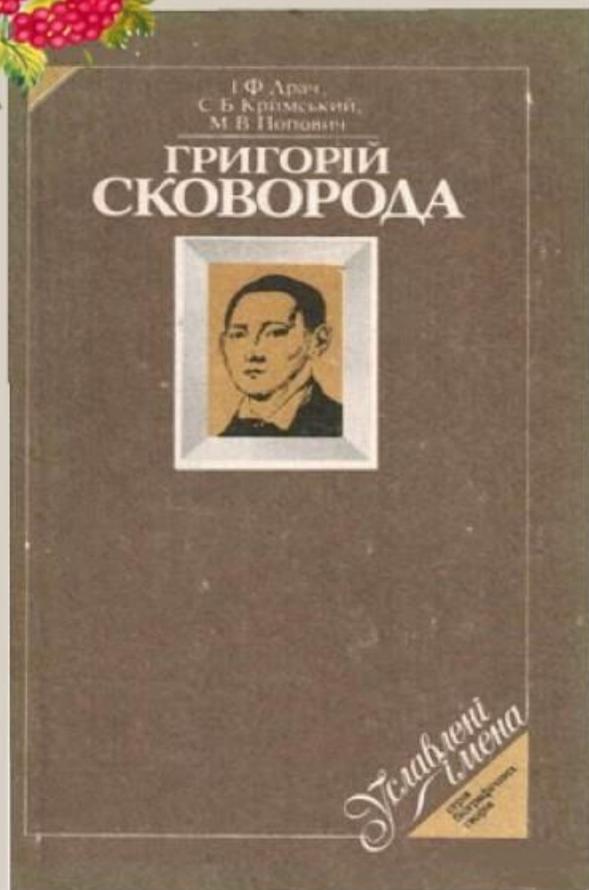


*Філософія Григорія Сковороди / АН УРСР, Ін-т філософії ;
відп. ред. В. І. Шинкарук. — Київ : Наук. думка, 1972. — 310 с.*

Видання присвячене 250- річчю з дня народження видатного українського просвітителя, філософа і поета Г. С. Сковороди. Його філософська і літературна спадщина — це яскрава сторінка в історії прогресивної науки і культури ХVІІІ ст. Подвижницьке життя й діяльність Г. С. Сковороди є прикладом палкої любові до своєї Батьківщини, до трудового народу, є повчальним уроком боротьби за розвиток науки, освіти і щастя людей.

Буде цікавим філософам, історикам, літературознавцям, усім, хто цікавиться історією філософії і культури.



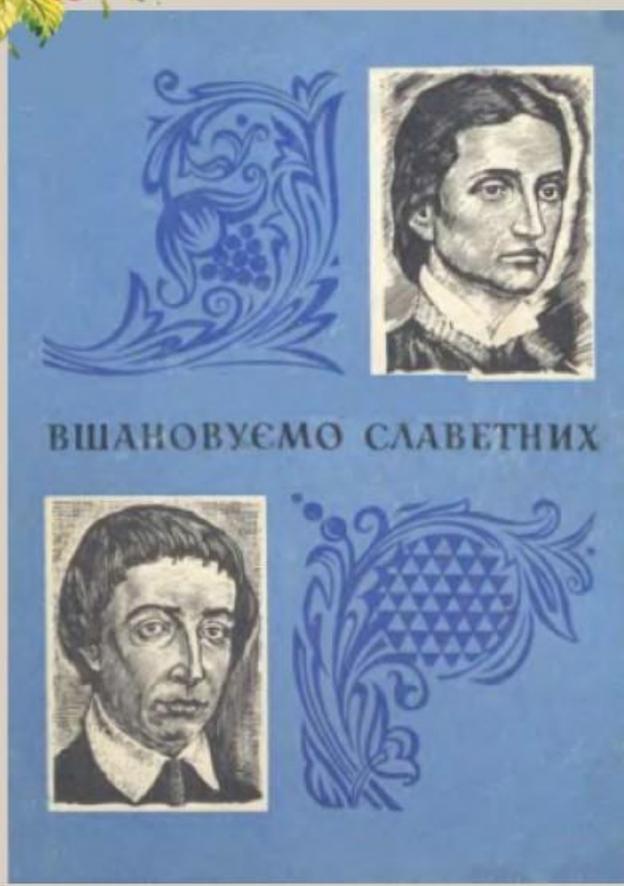


Драч І. Ф. Григорій Сковорода : бібліографічна повість / І. Ф. Драч, С. Б. Кримський, М. В. Попович ; [заг. ред. В. М. Нічик]. — Київ : Молодь, 1984. — 216 с. : фот. — (Уславлені імена : серія біографічних творів ; вип. 60).

Книга написана на основі матеріалів трьох дослідників його творчості і видатних діячів української культури: Івана Драча, Мирослава Поповича, Сергія Кримського.

На думку авторів, феномен Григорія Сковороди в тому, що він залишається близьким і сучасним для нових поколінь, хоча вже змінилося кілька епох. У кожній новій генерації знаходяться люди, які мають Сковороду «за свого», люблять його як друга і шанують як учителя.





Вшановуємо славетних : репертуарний збірник / [уклад.: А. П. Варламов, В. О. Лисенко]. — Київ : Мистецтво, 1972. — 248 с.

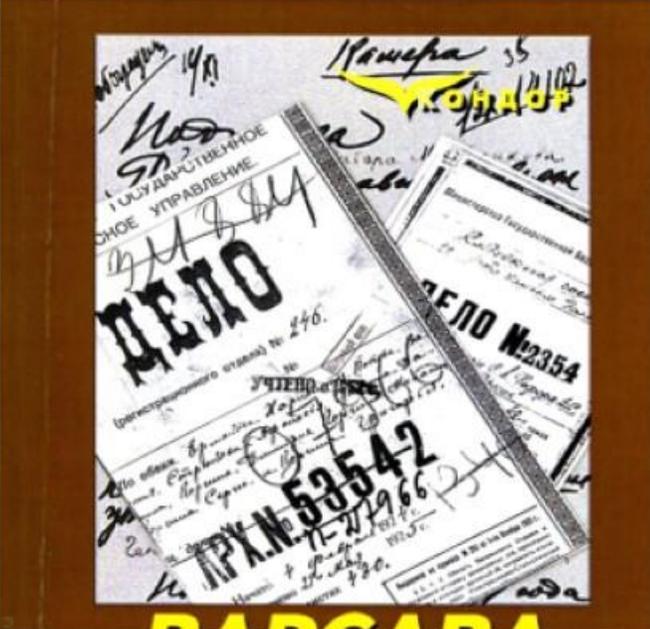
Збірник містить матеріали до двох ювілейних дат — 250-річчя з дня народження видатного українського просвітителя, філософа і поета Григорія Савича Сковороди та 110-річчя з дня народження письменниці Ольги Юліанівни Кобилянської.

Представлені матеріали допоможуть культурно-освітнім закладам та керівникам самодіяльних народних колективів у проведенні урочистих ювілейних вечорів, присвячених вшануванню їх пам'яті.





Валентин Вандышев



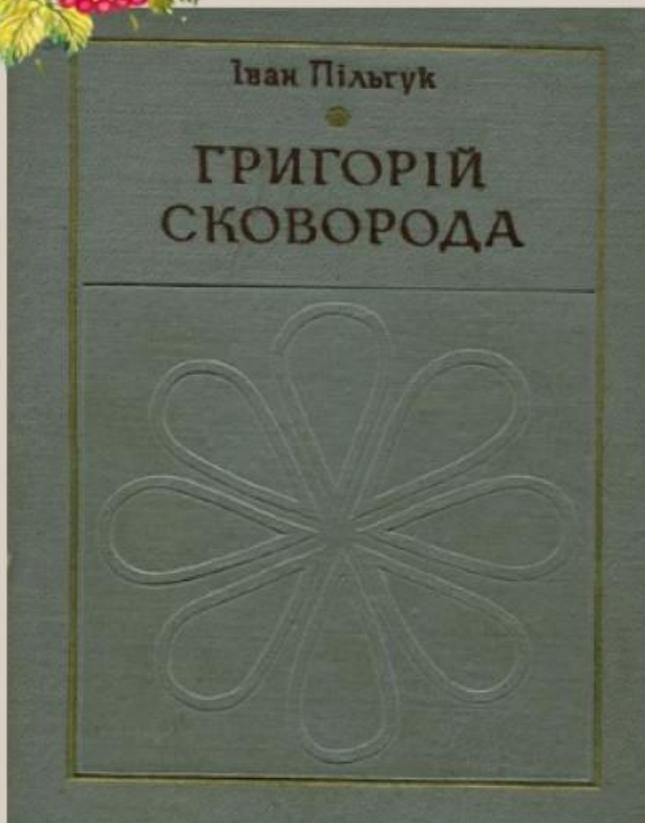
ВАРСАВА
или ЖИЗНЬ ПОСЛЕ

Вандышев В. Н. Варсава, или Жизнь после / Валентин Вандышев. — Киев : Кондор, 2016. — 360 с. : ил.

У романі подано образ оригінального мислителя Григорія Сквороди та його погляди на щасливе людське життя і воскресіння померлих, викладені самим філософом у бесідах з учнями й прибічниками його вчення. Автор роману — Валентин Вандишев — завідувач кафедри філософії СумДУ, доктор філософських наук, професор, автор підручників та посібників з філософії, метафізики, релігієзнавства, риторики та логіки.

Роман є яскравим зразком інтертекстуального художнього твору з елементами окультизму й містики.





Пільгук І. І. Григорій Сковорода : художній життєпис / Іван Пільгук; [худож. С. П. Савицький]. — Київ : Дніпро, 1971. — 260 с.

Видання присвячене 250-му ювілею від дня народження видатного українського поета й філософа Григорія Сковороди. У цій книжці автор змалював складний життєвий і творчий шлях ученого і письменника. Тут постають картини його навчання в Київській академії, перебування в столичній капелі, висвітлюються педагогічна праця та численні зустрічі з видатними людьми того часу. Розповідь ведеться в художньо-нарисовому плані з використанням багатьох документальних матеріалів.

Видання розраховане на широке коло читачів.

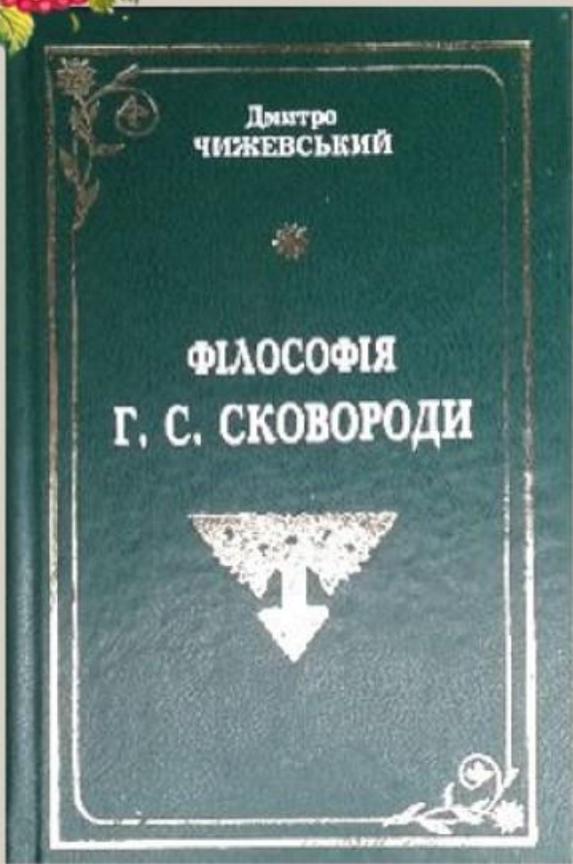




Багалій Д. І. Український мандрований філософ Григорій Сковорода : монографія / Дмитро Багалій. — 2-ге вид., вип. — Київ : Орія, 1992. — 472 с. — (Спадок).

Видатний історик української культури Д. Багалій присвятив вивченню творчості Григорія Сковороди кращі роки свого життя, а підсумком стала ця монографія, опублікована 1926 р. за спеціальною постановою уряду України. Ця монографія здобула не тільки виняткового читацького інтересу, а й високої офіційної нагороди — Вищої премії Всеукраїнського комітету сприяння вченим.

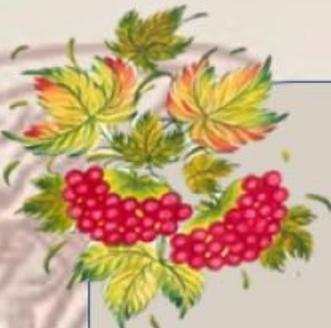




Чижевський Д. І. Філософія Г. С. Сковороди : наукове видання / Дмитро Чижевський. — Харків : Прапор, 2004. — 272 с.

Фундаментальна монографія Дмитра Чижевського «Філософія Г. С. Сковороди» вперше побачила світ у Варшаві 1934 р. як двадцять четвертий том праць Українського Наукового Інституту. На багатому історичному матеріалі Чижевський досліджує тут засади сквородинської метафізики, антропології та етики, розмірковує про місце та роль Сковороди в європейській мисленнєвій традиції. Ця книга давно вже стала класикою історико-філософської сквородіяни.





ВИСЛОВЛЮВАННЯ ВІДОМИХ ЛЮДЕЙ ПРО ТВОРЧІСТЬ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Коли писав Сковорода для свого краю, то і вживав деколи української мови та правопису, вживаного в українському виговорі. Він любив завжди свою природжену мову. Дуже любив свій рідний край, свою любов Україну й коли відлучався за її межі, обов'язково прагнув скоріше туди повернутися і бажав там померти. Він висловлює це в багатьох місцях своїх творів. «Всяк должен узнать свой народ і в народі себе.

Михайло Ковалинський, учень і біограф Т. С. Сковороди

Мало можна вказати таких народних постатей, якою був Сковорода і яких би так пам'ятав і поважав народ. На всьому обширі від Острогозька (Воронізької губернії) до Києва у багатьох будинках висять його портрети. Його мандрівне життя є предметом оповідань і легенд...

Ми́кола Ко́стомаров, український історик





Своєю творчістю Сковорода підсумував найвищі досягнення давнього українського письменства... Він підводив давню українську літературу до тієї межі, за якою відразу поставала нова українська література.

Василь Яременко, український філолог

Великий наш філософ щедрю залишив нам спадщину по собі: обсягом широку, змістовністю глибоку і щодо світогляду свого — чисту та моральну... Великий наш філософ, який був у конфлікті з царями, царедворцями й панами, багато від цих останніх у житті зазнав переслідувань, заборон і обмежень... Але ж потоки творчого мислення Сковороди такі були потужні, що вони спадаючи із верховин у долину, ламали на своїй путі усі колючки і бур'ян, перестрибуючи через каміння гостре, і розливалися широко по всім роздоллі.

Павло Тічина, український поет





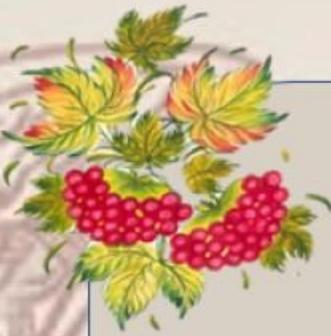
Може, ні про одного філософа у світі не висловлено таких розбіжних думок, як про Сковороду. Тепер є не менше, ніж 250 великих та малих праць, присвячених Сковороді, який, як це загально визнано, — є найцікавіша постать історії українського духу. В цих працях — можна сказати без перебільшення — висловлено, напевне, не менше, ніж 250 різних поглядів на Сковороду...

Дмитро Чижевський, український науковець-енциклопедист

Творчість Сковороди була визначним явищем в українській культурі. Вона підготовляла шлях Котляревському, Квітці-Основ'яненку та іншим письменникам епохи становлення нової української літератури.

Олександр Білецький, український літературознавець





Якби ніхто нічого не знав про Г. Сковороду, якби час не пощадив для нас його рукописні твори..., якби народ не зберіг легенд про його дивовижне життя, якби зосталася одна-єдина його епітафія, то і вона блиснула би для людства спалахом дивовижної сили і осяяння: «Світ ловив мене, та не впіймав!».

Іван Драч, український поет

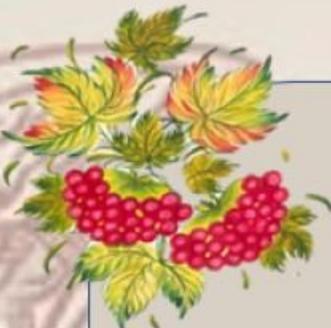
Г. Сковорода, мов та Діва Божя, — істина, хто в убогості творив промисел Божий — продовжував рід людський, примножував для власної вигоди чесною працею добро»

Микола Жулинський, український літературознавець і політик

«Його біографія, мабуть, ще краща за його твори, але які гарні його твори»

Лев Толстой, російський письменник





*Ревнильник істини й духовного буття,
Він мудрий словом, розумом, життям,
Прихильник простоти й найвищої свободи,
Він щирий друг, йому убогість не біда.
Досяг верхів наук, пізнавши дух свободи.
Достойний приклад всім серцям — Сковорода.*

Ми́хайло Ковалинський, учень і біограф Т. С. Сковороди

Григорій Сковорода до самої смерті жив мандрівним життям, дав рідкісний приклад гармонії слова і діла, науки та життя. Він навчав, як жив, а жив, як навчав.

Василь Яременко, український філолог





Тригорій Сковорода — поява вельми замітна в історії розвою українського народу, мабуть, чи не найзамітніша з усіх духовних діячів наших ХVІІІ віку.

Іван Франко, український поет

*Як він ішов!
Зачарований світом,
Натхненно і мудро творив ходу —
Тақ нові планети грядуть на орбіти
З шаленою радістю на виду!
З шаленим щастям і сміхом гарячим,
З гімном вулканним без музики й слів!*

Василь Симоненко, український поет





Пошкоджена внаслідок російського обстрілу в с. Сковородинівка скульптура «Григорій Сковорода», автор І. Ястребов

Багато ролей зіграє Сковорода в житті. Він буде і наївним селянином, і мудрим мандрівним старцем Варсавою, і грізним біблійним пророком, і прочанином у монастирях Слобожанщини. Та це тільки покривало. За ним завжди ховатиметься одна й та ж постать високоосвіченої людини свого часу, людини гострого розуму і високої моралі, витонченого інтелігента і глибокого філософа.

Із книги «Григорій Сковорода», автори: І. Драч, С. Кримський, М. Попович



З представленими в медіа-огляді виданнями Ви можете ознайомитися в бібліотеці НТТУ «ХПІ». Детальна інформація про місце знаходження книг в електронному каталозі бібліотеки на сайті: <http://library.kpi.kharkov.ua>

При підготовці презентації використані матеріали сайтів:

<https://naurok.com.ua>

<https://uk.wikipedia.org>

<https://ivanna-site.in.ua>

<http://hnpu.edu.ua>

<https://dnrb.gov.ua>

<https://vue.gov.ua>

<https://ukrclassic.com.ua>

<https://www.istpravda.com.ua>

<https://pidru4niki.com>

та ін.

